

Всеукраїнська екологічна ліга

**Участь Всеукраїнської екологічної ліги
у формуванні екологічної мережі,
збереженні об'єктів ПЗФ**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
ЕКОЛОГІЧНА
ЛІГА**

Охорона об'єктів природно-заповідного фонду

Семінар-нарада «Охорона об'єктів природно-заповідного фонду» (АР Крим)

Проект ВЕЛ «Рекультивації Кримських згарищ»

Акція «Громадський контроль за станом об'єктів природно-заповідного фонду» на території ландшафтного заказника «Мис Айя» (АР Крим)

Пріоритетними напрямками діяльності Всеукраїнської екологічної ліги є широке коло питань, пов'язаних з природоохоронною діяльністю, у тому числі стосовно природно-заповідного фонду України. Ще у 2000 р. ВЕЛ брала участь у розробленні та лобюванні Закону України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки».

У 2000–2005 рр. було реалізовано унікальний проект «Рекультивація Кримських згарищ», спрямований на відновлення пошкодженої пожежею популяції сосни Станкевича на території 59 га в ландшафтному заказнику «Мис Айя» (АР Крим). Було підготовлено методичні рекомендації для пропаганди та поширення досвіду відновлення зелених насаджень, пошкоджених пожежами (Марчукова Л. П.).

У 2005 р. члени ВЕЛ ініціювали відкритий лист громадських екологічних організацій до Президента України, в якому виступили проти прокладання газопроводу на території Ялтинського гірсько-лісового заповідника (АР Крим). Завдяки діям громадськості це екологічно небезпечне будівництво було зупинено.

У 2008 р. для охорони об'єктів природно-заповідного фонду ВЕЛ започаткувала Всеукраїнську акцію «Громадський контроль за станом об'єктів природно-заповідного фонду», в ході якої виявляють порушення природоохоронного законодавства, оформлюють скарги до суду, інформують громадськість, органи влади.

У липні–серпні 2011 р. ВЕЛ розпочала Всеукраїнську кампанію захисту Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі на 2000–2015 роки, яку було скасовано Постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 р. №704 «Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм». ВЕЛ направила листа Прем'єр-міністру України з вимогою відновити статус Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки.

Під час цієї кампанії на адресу Кабінету Міністрів України надійшли сотні листів із закликами відновити статус єдиної державної цільової програми, яка дає можливість фінансувати природоохоронні заходи, спрямовані на збереження живої природи України, біо- та ландшафтного різноманіття, створення нових територій і об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення та формування національної екомережі. Результатом діяльності стало відновлення Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки.

У 2011 р. ВЕЛ також долучилася до всеукраїнської громадської кампанії «Збережемо українські степи!». Степова зона займає 40% території України, але справжніх цілинних степових ділянок залишилося менше ніж 3%. В Україні досі немає юридичного визначення поняття «степ», тому навіть у деяких офіційних документах його означають як «мало-

Український степ

продуктивні, деградує та еродовані землі», що значно ускладнює захист степових ділянок. Одним із механізмів захисту степу в такій ситуації є Закон України «Про Червону Книгу України» та ратифікована нашою державою міжнародна Конвенція з біорізноманіття. Адже наявність червонокнижних видів навіть на деградованих та малопродуктивних землях означає, що ці екосистеми не можна порушувати і знищувати. Але для цього потрібно здійснити тотальну інвентаризацію степових ділянок України.

З огляду на ситуацію, що склалась у цій сфері, Всеукраїнська екологічна ліга закликала всі свої осередки у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській областях та в АР Крим розпочати інвентаризацію степових ділянок (Бурковський О. П.).

Велику роботу з охорони об'єктів природно-заповідного фонду проводять обласні організації та районні, міські осередки ВЕЛ.

Вінницька ОО ВЕЛ у рамках охорони територій природно-заповідного фонду розробила програму «Перлини мого краю», мета якої – дослідження території Оратівського району, розроблення екологічних стежок та залучення молоді до природоохоронної діяльності (Дручинський А. М., Денисик Г. І., Мудрак О. В.).

Члени **Волинської ОО ВЕЛ** у 2011 р. працювали над науковою темою «Екологічна мережа Волинської області» (Терлецький В. К., Філіпенко А. Б., Решетюк О., Стасюк Л. Л.).

Для **Дніпропетровської ОО ВЕЛ** питання створення нових та захист наявних об'єктів природно-заповідного фонду України є пріоритетним протягом багатьох років. Зокрема, у 2011 р. були організовані круглі столи: «Присамар'я дніпровське – перлина природи міжнародного значення», «Самарським плавням – статус регіонального ландшафтного парку» (Грицан Ю. І., Андрух А. М., Барановський Б. О.).

Обласна організація ВЕЛ спільно з громадськими організаціями області звернулись до Дніпропетровської обласної державної адміністрації, Дніпропетровської обласної ради, Держуправління охорони навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області, Державної екологічної інспекції з вимогою заборонити проведення трофі-рейду «Самарські дебри-2011» та забезпечити дієву ефективну охорону всього Самарського комплексу від ймовірного несанкціонованого вторгнення рейдерів у межі території, зарезервованої до заповідання (заїзд машин було заплановано на кінець березня 2011 р.). Завдяки цим діям проведення авторалі на території Самарського бору було заборонено.

Також були організовані громадські слухання щодо збереження та повернення відчуженої території заказника «Лівобережний».

7 квітня 2012 р. з ініціативи Дніпропетровського обласного управління лісового та мисливського господарства відбулося засідання науково-технічної ради природного заповідника «Дніпровсько-Орільський» для розгляду проекту відновлення гідрогеологічного режиму.

Запорізька ОО ВЕЛ у 2000 р. стала ініціатором реалізації програми залучення учнівської молоді до справи формування екологічної мережі. Мета програми – залучення дітей та молоді до процесу поліпшення екологічної ситуації в регіоні за рахунок формування екологічної мережі Запорізького Правобережжя.

Члени Запорізької ОО ВЕЛ підготували та видали методичні рекомендації щодо залучення учнівської молоді до заповідної справи.

У рамках Програми було проведено екологічну експедицію з метою обстеження території для виявлення цінних в екологічному відношенні природних комплексів, які могли б увійти до складу регіональної екологічної мережі, а також місць зростання або перебування рідкісних видів та угруповань рослин і тварин, місць сезонного скупчення тварин та ін. За матеріалами експедиції було проведено науково-практичну конференцію, та видано збірник її матеріалів.

Природоохоронна робота під час експедиції (Запорізька область)

Фенологічні дослідження (Полтавська область) &&&&

Канівський природний заповідник

лів та буклет про досвід роботи у сфері залучення дітей та учнівської молоді до справи формування регіональної екологічної мережі.

Одеська ОО ВЕЛ, яка ще у 2001 р. розпочала діяльність щодо створення національного природного парку «Нижньодністровський» (створений Указом Президента України у 2008 р.), постійно проводить рейди для перевірки чистоти прибережних зон, роз'яснювальну роботу серед населення про доцільність створення НПП, про необхідність захисту природних об'єктів.

Члени Одеської ОО ВЕЛ брали активну участь у спільному засіданні райдержадміністрації та Громадської ради при Овідіопольській РДА на тему: «Екологічна безпека в зоні Нижньодністровського національного природного парку: стан та перспективи рішення» (2011 р.), на якому розглядали важливі екологічні проблеми цього регіону: незадовільний стан очисних споруд у м. Теплодар, звідки стічні води потрапляють у Дністровський лиман, у тому числі на територію заповідної зони. Результатом цього засідання стало рішення про розроблення проекту капітальної реконструкції очисних споруд, також була створена спеціальна комісія з участю представників органів влади та громадськості (Орлова Т. М., Авксентьева О. М.).

За ініціативою та участю представників **Полтавської ОО ВЕЛ** у 2010 р. проведено нараду при міськвиконкомі м. Полтава з питань відродження виховної екологічної функції та ролі міського дендрологічного парку як пам'ятки культури, якому в 2012 р. виповниться 50 років (Голік Ю. С.).

Кременчуцький МО ВЕЛ у 2011 р. брав активну участь у розробленні «Екологічної програми Кременчуцького району на 2012–2015 роки» в частинах «Резервування територій та об'єктів для розширення мережі ПЗФ Кременчуцького району», «Охорона земель Кременчуцького району» (Гальченко Н. П.).

Тернопільська ОО ВЕЛ активно долучилася до заходів протесту проти організації пробігу «джипів» на території Бережанського району в 2011 р. та пошуків можливих маршрутів поза межами природно-заповідних та цінних територій області (Вадзюк С. Н., Кондратюк В. А., Проців Г. П.).

Бережанський РО ВЕЛ (Тернопільська область) у 2011 р. організував Міжнародну науково-практичну конференцію «Роль об'єктів природно-заповідного фонду у формуванні екомережі й забезпеченні сталого розвитку територій». У рамках її роботи проведено пізнавальну екскурсію Бережанським Опіллям та освітньо-пізнавальною екологічною стежкою. Серед порушених питань конференції – проекти реконструкції та збереження біо- та ландшафтного різноманіття Раївського парку, нові дослідження біорізноманіття на території Західно-Подільського горбогір'я (Опілля), формування регіональної екомережі (Проців Г. П.).

Черкаська ОО ВЕЛ з 2005 року вела наполегливу боротьбу проти будівництва АЗС у парку-пам'ятці садово-паркового мистецтва місцевого значення «Сквер хіміків» та сквері біля заводу «Ротор» (Фоміна Н. М., Свояк Н. І., Столяренко Г. С., Дерій С. І.). До вирішення питання були залучені Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, Генеральна прокуратура України, Комітет з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Верховної Ради України, Державна архітектурно-будівельна інспекція. Звернення з приводу цього питання перебувало на контролі в Секретаріаті Президента України.

Господарський суд Черкаської області своїм рішенням від 27 серпня 2007 р. по справі №03/3854а зобов'язав знести незаконно збудовані АЗС, далі питання вже вирішував Господарський суд міста Києва і рішенням №18/278 від 26 листопада 2009 р. вже обстоював інтереси забудовників. Після засідання Апеляційного суду в Києві, де як позивач від Черкаської ОО ВЕЛ була присутня Свояк Н. І., було ухвалено рішення на користь забудовників.

Члени **Севастопольського МО ВЕЛ** активно обстоюють необхідність включення бухти Ласпі та прилеглої території, де ростуть реліктові ліси й окремі рослини, занесені до Червоної книги України, до ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Мис Айя». У 2008 р. 20 га території навколо Ласпі було передано в приватну власність для будівництва заміських будинків. У зв'язку з цим активісти ВЕЛ розпочали посилену боротьбу проти знищення лісу, тому що його вирубування неминуче призведе до активізації зсувів (Марчукова Л. П., Литвиненко М. С.).

Заходи, спрямовані на збереження природно-заповідного фонду

ВЕЛ виступила організатором різних заходів, присвячених розгляду питань збереження, розширення та охорони територій і об'єктів природно-заповідного фонду як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях.

На всеукраїнському рівні було проведено, зокрема, семінар-практикум «Регіональні екомережі України та роль громадськості в їх впровадженні» (Чернігів, 2002 р.), а також семінар «Законодавча база функціонування регіональних ландшафтних парків» (на базі Кременчуцького регіонального ландшафтного парку «Кременчуцькі плавні», 2003 р.). Серед інших заходів такого рівня – всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження природної, історичної та культурної спадщини як фактор формування національної свідомості» (Черкаси, 2004 р.), під час якої було розглянуто такі питання: екологічні проблеми невеликих заповідних територій, переваги формування екологічного мислення на природно-заповідних територіях, а також національного світогляду молоді через гуманістичну, зокрема екологічну та моральну, цінність заповідної природи. Важливе значення мали всеукраїнська семінар-нарада з питань

Експедиція в Криму

Всеукраїнський семінар-практикум «Регіональні екологічні мережі України та роль громадськості в їх впровадженні» (м. Чернігів)

Всеукраїнська науково-практична конференція «Збереження природної, історичної та культурної спадщини як фактор формування національної свідомості» (Черкаська область)

Національний природний парк «Голосіїв» (м. Київ)

Засідання молодіжної групи з питань охорони об'єктів ПЗФ (Вінницька область)

Національний природний парк «Святі гори» (Донецька область)

Ініціативна група київських громадських організацій з питань захисту о. Жуків (м. Київ)

Карпатський біосферний заповідник

охорони об'єктів природно-заповідного фонду (АР Крим, 2005 р.), круглий стіл «Національний природний парк „Голосіїв”: проблеми та перспективи створення» (Київ, 2007 р.). Тема «Екологічні питання співіснування: людина-рослина» була розглянута на всеукраїнській науково-практичній конференції у Дніпропетровську в 2009 р.

Представники ВЕЛ з 2009 р. входять до складу Координаційної ради з питань формування національної екологічної мережі при Мінприроди України та Національної комісії з питань Червоної книги України (2005–2012 рр.).

Велику роботу проводять обласні організації та ряд осередків ВЕЛ, спираючись на значні напрацювання у сфері організації національної та регіональних екомереж, а також враховуючи унікальність природних комплексів відповідної території, необхідність її збереження та охорони, як і видів рослин і тварин, які перебувають під загрозою зникнення.

На регіональному рівні також проводяться заходи щодо збереження природно-заповідного фонду.

Вінницька ОО ВЕЛ і управління сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації спільно розробили програму «Збережемо природу, нам в ній жити», у рамках якої молодь разом з науковцями досліджувала територію середнього Побужжя з метою обґрунтування створення на ній національного природного парку (2005–2007 рр.). Під час проведення акції «Громадський контроль за станом об'єктів природно-заповідного фонду» екологи Вінницької області досліджували долини річок Південний Буг у районі с. Сабарів у Вінницькому районі, Дністер, Мурафа, вивчали природу Оратівського району (села Осична, Балабанівка, Оратівка) (2005–2007 рр.) (Мудрак О. В., Дручинський А. М.).

У вересні 2012 р. координатор ВДС «Екологічна вартість» О. О. Уманець і члени осередку провели природоохоронну акцію «Струмочок, річечка, ріка». Вартівці прибрали береги річки Вишенька у м. Вінниця.

Члени **Волинської ОО ВЕЛ** підготували картосхеми екологічної ситуації на Волині за темами: «Природно-заповідний фонд Волині», «Червона книга Волині» (2004–2006 рр.). Силами членів ВЕЛ у 2007 р. був розроблений проект реконструкції парку в Затурцях, переданий в облдержадміністрацію (Хіняєв А., Подлесков С., Добровольський В., Терлецький В. К.).

Дніпропетровська ОО ВЕЛ на базі Присамарського міжнародного біосферного стаціонару регулярно організовує тематичні екскурсії та лекції для вчителів і учнів міста та області. У березні 2010 р. був проведений круглий стіл «Моніторинг та прогнозування раціонального використання біосферних ресурсів території Дніпровських порогів», під час роботи якого обговорювали питання екологічного стану Придніпров'я та можливостей його поліпшення, а також економічної доцільності розвитку природного землеробства на Дніпропетровщині (Грицан Ю. І., Барановський Б. О.).

Члени **Донецької ОО ВЕЛ** опікуються збереженням об'єкта природної, історичної та культурної спадщини України «Святі гори». Здійснено науково-методичне забезпечення природоохоронної роботи в дитячих оздоровчих таборах на базі НПП «Святі гори».

Львівська ОО ВЕЛ обрала напрямом своєї діяльності розроблення планів природоохоронних дій для сільських населених пунктів, у тому числі гірських, розміщених на території природно-заповідного фонду Українських Карпат (НПП «Сколівські Бескиди», РЛП «Надсянський», «Знесіння») (2003–2011 рр., Грицишин П. М.).

Кременчуцький МО ВЕЛ (Полтавська область) підготував та провів всеукраїнський семінар «Законодавча база функціонування регіональних ландшафтних парків» (2006 р.). Для учасників семінару було організовано екскурсійний огляд території регіонального ландшафтного парку «Кременчуцькі плавні» (Гальченко Н. П.).

Прикладом дослідження місцевих природоохоронних об'єктів може бути діяльність **Бережанського РО ВЕЛ** (Тернопільська область), який провів експедиції для вивчення екологічного стану, дотримання природоохоронного законодавства Раївського парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва, Бережанського дендропарку, гідро-орнітологічного заказника місцевого значення «Кашталівка», загальнозоологічного заказника місцевого значення «Звіринець» (2005 р., Проців Г. П.).

Значну роботу щодо розбудови природно-заповідної мережі області проводять члени Наукової ради **Харківської ОО ВЕЛ**. 21 липня 2010 р. у с. Петрівка Харківського району відбувся семінар-нарада з проблем збереження, розвитку та охорони об'єктів природно-заповідного фонду області, співорганізаторами якого були Харківська обласна організація ВЕЛ спільно з Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Харківській області та обласним виробничим управлінням меліорації та водного господарства. Мета семінару – підвищення екологічної свідомості населення області щодо популяризації територій та об'єктів природно-заповідного фонду відповідно до Указу Президента України від 14 серпня 2009 р. № 611. Під час семінару було розглянуто питання збереження, розвитку та охорони об'єктів природно-заповідного фонду Харківської області, створення громадського регіонального ландшафтного парку «Петрівські балки», стан водних об'єктів Харківської області та основні завдання щодо здійснення їх інвентаризації та паспортизації. Також відбулась презентація брошури «Український громадський екологічний кодекс» (Влащенко С. В., Разметаєв С. В.).

Силами **Кам'янець-Подільського РО ВЕЛ** (Хмельницька область) впроваджується проект «Створення інноваційної моделі збереження та раціонального використання природно-рекреаційних ресурсів Смотрицького каньйону міста

Кам'янець-Подільський для розвитку туризму» (2007–2012 рр., Кучинська О. П.).

У рамках акції «Громадський контроль за станом об'єктів природно-заповідного фонду» науковці **Черкаської ОО ВЕЛ** разом з активістами Черкаської ОО НМЦ «Екологічні ініціативи» досліджують стан орнітологічного заказника загальнодержавного значення «Липівський» (Гаврилюк М. Н., Галуш-ко О. С.).

20–21 жовтня 2011 р. у Національному історико-культурному заповіднику «Чигирин» відбувся науково-практичний семінар «Технологічні особливості охорони, збереження та лікування багатівкового історичного дерева “Дуба Максима Залізняка”». Тематика семінару: теоретичні аспекти збереження унікальних пам'яток історії та природи на прикладі багатівкового історичного дерева – Дуба Максима Залізняка; сучасні технології оздоровлення та лікування вікових історичних дерев; використання унікальних пам'яток історії та природи для розвитку регіонального туризму. Голова Черкаської ОО ВЕЛ Фоміна Н. М. у доповіді «Залучення учнівської та студентської молоді до збереження природної, історичної та культурної спадщини Чигиринщини» розповіла про роботу, яку проводять серед молоді НМЦ «Екологічні ініціативи» та ВДС «Екологічна варта» для підвищення екологічної свідомості. З участю фахівців з Польщі було проведено практичні заняття біля Дуба Максима Залізняка для обстеження фізіологічного стану дерева.

Вже багато років в Черкаській обласній бібліотеці для юнацтва імені В. Симоненка проходять засідання екологічних студій, в роботі яких беруть участь науковці (Фоміна Н. М., Столяренко Г. С., Свояк Н. І., Дерій С. І., Спрягайло О. А.) та керівники відділів Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Черкаській області (Лапшина М. Ф., Осокіна Т. Г., Рясик О. М., Довга Л. В., Пономаренко А. В.).

Експедиційне вивчення рідкісних рослин (Чернігівська область)

Ічнянський національний природний парк (Чернігівська область)

Природоохоронна тематика є одним з пріоритетних напрямів діяльності **Чернігівської ОО ВЕЛ**. Члени обласної організації беруть активну участь у рейдових виїздах на природно-заповідні території області для перевірки додержання природоохоронного законодавства, а також проводять експедиційне вивчення стану рідкісних рослин та тварин Семенівського, Новгород-Сіверського, Щорського, Городнянського, Сосницького, Коропського, Ріпкинського, Корюківського, Козелецького, Ніжинського, Ічнянського та Чернігівського районів; здійснюють описи, картування місцевості та місць існування рідкісних видів (2006–2007 рр., Лукаш О. В., Карпенко Ю. О., Шевченко В. Л., Жиліна Т. М., Попруга В. М., Лобань Л. О.).

Для старшокласників постійно проводять екологічні практикуми на територіях природно-заповідних об'єктів Чернігова. (Лукаш О. В., Карпенко Ю. О., Шевченко В. Л.).

З участю членів Наукової ради Чернігівської ОО ВЕЛ були опрацьовані наукові проекти: «Флористичне та ценотичне різноманіття природно-заповідних територій Українського Полісся» (2006–2008 рр.), «Біологічне та ландшафтне різноманіття лісових територій природно-заповідного фонду Лівобережного Полісся в межах Чернігівської області» (2011–2012 рр.); міжнародні проекти «Флора і рослинність радіоактивно забруднених територій Брянської (Росія), Чернігівської (Україна) та Гомельської (Республіка Білорусь) областей у постчорнобильський період» (2009–2010 рр.), «Оцінка стану радіоактивного та техногенного забруднення прибережно-водних і лучних екосистем, їх раціональне використання та охорона у прикордонних територіях Брянської (Росія), Чернігівської (Україна) та Гомельської (Республіка Білорусь) областей» (2011–2012 рр.), «Стан, раціональне використання та охорона фіторізноманіття лучних екосистем заплави річки Дніпро транскордонних територій Гомельської (Республіка Білорусь) та Чернігівської (Україна) областей» (2011–2012 рр.).

Обґрунтування створення нових та розширення наявних об'єктів природно-заповідного фонду

Збільшення площі заповідних територій, розширення мережі природно-заповідного фонду – актуальне завдання науковців, відповідних управлінських структур, а також громадських екологічних організацій України. Постановку цих питань Всеукраїнська екологічна ліга здійснює на різних рівнях і реалізує у різноманітних формах роботи, зокрема через свої організації та осередки.

Значні напрацювання має **Вінницька ОО ВЕЛ**. Члени її Наукової ради брали активну участь у розробленні програм збереження біорізноманіття, збільшення площі ПЗФ Вінницької області з 0,89 до 2–3%. Серед них – проект «Збережемо природу, нам в ній жити», у рамках якого молодь разом з науковцями досліджувала територію Середнього Побужжя для обґрунтування створення на цій території національного природного парку (2005 р.), у 2009 р. був створений регіональний ландшафтний парк «Середнє Побужжя» (Воловик В. М.); «Науково-методичні засади формування й розвитку екологічної мережі Європи і Поділля в контексті збалансованого розвитку»; «Біосферні заповідники – каркас екологічної мережі: історія виникнення та перспективи розвитку» (2008 р.); «Екомережа Вінниччини: стан, проблеми, перспективи», «Дністровський каньйон – основа перспективного національного природного парку»; «Етапи створення європейської екологічної мережі / Захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування» (2009 р.). Була проведена також активна робота з обґрунтування створення нових заповідних територій: регіональних ландшафтних парків «Дністер» (2005 р., Мудрак О. В.), «Мурафа» (2005 р., Яцентюк Ю. В.), «Подільське Полісся», «Лядова», «Подільське Побужжя» (2006 р.) та «Середнє Побужжя» у межах Східного Поділля (2007–2008 рр.),

Члени Донецької обласної організації ВЕЛ під час експедиції в НПП «Святі гори»

Лекція на території
Десняно-Старогутського НПП (Сумська область)

Острів Джарилгач (Херсонська область)

трансбіосферного резервату «Дністровський каньйон» (2007–2012 рр.; Мудрак О. В.).

Одним із пріоритетних напрямів діяльності **Дніпропетровської ОО ВЕЛ** є обґрунтування створення нових об'єктів природно-заповідного фонду. Вона була ініціатором створення першого в Україні громадського заказника місцевого значення «Лівобережний» (м. Дніпропетровськ, 1999 р.), розроблено заходи щодо його подальшого заповідання шляхом зміни статусу. Підготовлено концепцію національного гідрологічного парку «Діївська заплава» та наукове обґрунтування створення Національного природного парку «Самарський бір» у долині р. Самара (2008 р., Грицан Ю. І., Барановський Б. О., Дем'янов В. В., Травлєєв А. П., Мицик Л. П., Зверковський В. М.).

На початку травня 2012 р. Мінприроди України задовольнило клопотання щодо створення ландшафтного заказника загальнодержавного значення як першого етапу створення національного природного парку «Самарський бір». Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області запропоновано розпочати процедуру погодження цього клопотання з власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» та Земельного кодексу України.

Члени **Самарського РО ВЕЛ** у Дніпропетровську провели заходи щодо недопущення створення нового полігону твердих побутових відходів на території Балки Панкрат'єва поблизу житлового масиву Ігреня у Дніпропетровську та с. Василівка та подальшим створенням на цих землях об'єкта природно-заповідного фонду – ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Балка Панкрат'єва». Науковці обласної організації Ліги дослідили рідкісні рослини на цій території (Мелікаєв Ю. М., Анісімова А. Є., Андрух А. М., Грицан Ю. І., Манюк В. В.).

Активісти **Донецької ОО ВЕЛ** активно сприяли створенню Донецького регіонального ландшафтного парку на базі Путилівського лісу та заказника «Ларинський степ» (2009 р.). Триває робота з розроблення проектної документації на парк, активна просвітницька діяльність серед населення стосовно майбутнього регіонального ландшафтного парку (2012 р.).

Кіровоградська ОО ВЕЛ у 2009 р. порушувала питання про створення на території області Чорноліського національного парку, вирубують дуб черешчатий, який славиться цінною деревиною (Бондаренко О. І.; Гелевера О. Ф.).

Силами **Львівської ОО ВЕЛ** було розроблено проект організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів та об'єктів регіонального ландшафтного парку «Стільське» (2010 р., Грицишин П. М.).

Наукова рада **Полтавської ОО ВЕЛ** виконала значну роботу з підготовки проектної документації на створення регіонального ландшафтного парку в межах Полтавської (Глобинський і Семенівський райони) та прилеглої території Черкаської області (Голік Ю. С., Ілляш О. Е.). У січні 2010 р. був підписаний Указ Президента України про створення НПП «Нижньосульський».

Кременчуцький МО ВЕЛ (Полтавська область) доклав багато зусиль для створення регіонального ландшафтного парку «Кременчуцькі плавні» (2001 р.; Гальченко Н. П.), а також обґрунтування перетворення його на національний природний парк, що знайшло відображення в Указі Президента № 774/2008 від 27 серпня 2008 р. «Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків». Згідно з цим Указом було розпочато заходи з підготовки матеріалів проекту створення Національного природного парку «Кременчуцькі плавні».

Видано роботу, що містить наукову характеристику геологічної пам'ятки природи місцевого значення «Келеберда» Кременчуцького району (2008 р.).

Сумська ОО ВЕЛ опікується питанням створення двох НПП «Верхньосеймський» та «Середньосеймський». У 1995 р. було створено регіональний ландшафтний парк «Сеймський». Мальовничі мішанолісові ландшафти Придніпров-

ської низовини, звивисте річище Сейму, широка заплава з луками, озерами, старицями, значне різноманіття рослинного покриву потребують збереження та охорони, і цьому може сприяти створення на цій території національних природних парків, що й обстоюють активісти обласної організації ВЕЛ. Указом Президента № 774/2008 від 27 серпня 2008 р. «Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків» було ініційовано створення Національного природного парку «Середньосеймський».

Херсонська ОО ВЕЛ підтримала ініціативу *Скадовського РО ВЕЛ* щодо надання місту Скадовську статусу курорту та створення міжнародного дитячого курорту «Скадовськ», а також Національного природного парку «Джарилгач». Мета цих проектів – привернути увагу до розв'язання екологічних проблем Скадовського рекреаційного району, збереження Джарилгачької затоки від забруднення та Джарилгачького природного комплексу загалом як важливого для збереження біорізноманіття півдня України (Бартчук І. Д., Гук Л. Л., Ідаятов В. А.).

6 вересня 2011 р. був прийнятий Закон України «Про оголошення природних територій міста Скадовська Херсонської області курортом державного значення».

Члени **Хмельницької ОО ВЕЛ**, зокрема *Кам'янець-Подільського РО ВЕЛ* взяли участь у громадських слуханнях щодо проблем навколо створення НПП «Мале Полісся» (2010–2011 рр.), де були обговорені питання збереження й відтворення біорізноманіття екосистем Малевого Полісся, невелика частина якого простягається на північному заході Хмельницької області (Кучинська О. П.). Унікальність цієї фізико-географічної області полягає в тому, що вона, як «острівець» зони мішаних лісів, розташована серед широколистяних лісів; це низовина, оточена височинами, що й визначає особливості її природних умов.

Як відомо, НПП «Мале Полісся» був створений у 2008 р. Указом Президента України від 1 грудня 2008 р. №1129/2008 «Про розширення мережі на території національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів». Згідно з цим Указом і на виконання доручень Уряду України на початку 2011 р. мали бути завершені роботи зі створення парку, серед яких, зокрема, – підготовка картосхеми проєктованого НПП та погодження питання його створення з усіма землекористувачами, щодо вилучення земельних ділянок до складу НПП, організація та проведення громадських слухань з цього питання.

Сьогодні організаційні та наукові заходи, пов'язані з НПП «Мале Полісся», ще тривають.

Науковці та активісти **Черкаської ОО ВЕЛ** здійснювали заходи зі створення Національного природного парку «Холодний яр» (2008–2010 рр.; Галушко О. С., Фоміна Н. М., Дерій С. І., Легоняк Б. В.), зокрема проводили наукові дослідження, експедиції, роботу з населенням. Основною перешкодою для створення НПП залишається опір лісгосподарських структур. Особливістю місцевості є велика концентрація лісового масиву серед лісостепу (майже 95,7% території займає ліс), тому під загрозою знищення опиняються унікальні високорослі дуби з їх цінною деревиною, яку постійно заготовляють лісівники. Створення НПП схвалено Мінприроди України та згідно з окремим дорученням від 6 квітня 2010 р. № 167-ОД визначено одним з першочергових заходів розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду Черкаської області.

У липні 2010 р. було проведено круглий стіл «Розвиток заповідної справи в Черкаській області». Це питання неодноразово розглядали на засіданнях правління та Наукової ради, було подано пропозиції до Громадської Ради при Державному управлінні охорони навколишнього природного середовища в Черкаській області щодо збільшення території ПЗФ Черкащини, зокрема: підтримати створення біосферного заповідника на базі Канівського природного заповідника із залученням територій Канівського та Золотоніського районів Черкаської області та сприяти створенню Національного природного парку «Холодний яр» на базі Креселецького лісництва та ДП «Кам'янське лісництво».

Обговорення питань проблем розвитку екологічної мережі в Хмельницькій області

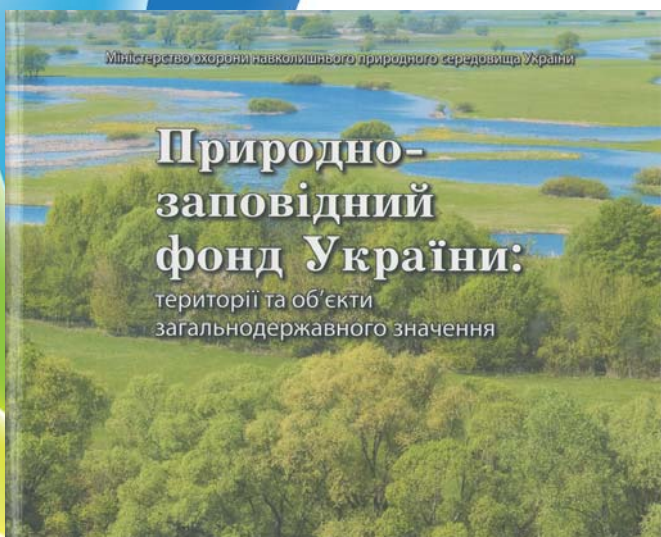

Національний природний парк «Холодний Яр» (Черкаська область)

Круглий стіл «Розвиток заповідної справи в Черкаській області»

Чернігівська ОО ВЕЛ має досвід обґрунтування створення таких природно-заповідних об'єктів, як ботанічний заказник загальнодержавного значення «Середовища» (2000 р.), заказник «Панське», а також Остерський регіональний ландшафтний парк (2004–2008 рр.; Лукаш О. В., Карпенко Ю. О.).

Члени **Чернігівського МО ВЕЛ** обґрунтували та ініціювали створення у Чернігові регіонального ландшафтного парку «Ялівщина» (Карпенко Ю. О., Колесник М. О., Потоцька С. О.). Рішення про це прийнято Х сесією Чернігівської обласної ради від 28 вересня 2012 р.

Ще одним напрямом подальшої розбудови національної та регіональних екомереж України, яким опікується Всеукраїнська екологічна ліга, є розширення меж об'єктів ПЗФ. Ці питання також перебувають у полі зору її обласних організацій та місцевих осередків. Наведемо кілька прикладів.

У квітні 2011 р. члени **Дніпропетровської ОО ВЕЛ**, міського та районного осередків взяли участь у засіданні круглого столу, присвяченого Дню довкілля. З доповіддю «Робота по розбудові природно-заповідного фонду Дніпропетровщини» виступив голова Дніпропетровської ОО ВЕЛ Ю. І. Грицан.

Значними є напрацювання **Полтавської ОО ВЕЛ** щодо перетворення РЛП «Кременчуцькі плавні» на Національний природний парк (Гальченко Н. П.).

Хмельницька ОО ВЕЛ розробила пропозиції щодо ме-неджменту водно-болотних угідь на території НПП «Подільські Товтри» (2010 р.; Кучинська О. П.).

Видання та публікації про об'єкти природно-заповідного фонду

Для постійного інформування та просвіти громадян щодо стану екологічної мережі України Всеукраїнська екологічна ліга сприяє виданню друкованої продукції: календарів, плакатів, буклетів, проспектів, журналів, книг. Ця діяльність проводиться у різних формах.

З 2002 р. на сторінках науково-популярного журналу ВЕЛ «Екологічний вісник» постійно всебічно висвітлюються питання, що стосуються функціонування об'єктів і територій природно-заповідного фонду України.

У фундаментальному виданні ВЕЛ – тритомній Екологічній енциклопедії (2006–2008 рр.) вміщені статті про всі об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення, підготовлені авторами спеціально для цього видання.

У 2009 р. за сприяння ВЕЛ видано книгу «Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення». У ній подано відомості про всі категорії ПЗФ України загальнодержавного значення, вказано місце їх розташування (з прив'язкою до населених пунктів, зазначенням кварталів лісництв, урочищ тощо). Підготовка і видання книги про природно-заповідний фонд України має важливе значення не лише як узагальнення відомостей про його складові, а й у контексті формування дбайливого ставлення до природи, активізації наукових досліджень і спостережень за станом довкілля, поширення екологічних знань, сприяння у підготовці наукових кадрів і фахівців у галузі охорони природи та заповідної справи.

Серед видань обласних організацій ВЕЛ можна виділити такі.

Вінницька ОО ВЕЛ випустила інформаційно-просвітницькі буклети про стан природно-заповідного фонду Вінниччини «Перлини Східного Поділля», а також книгу «Зелені оазиси Вінниці» (2005 р.), монографію «Лісостепові полісся» (2007 р.), інформаційний буклет «Хижі птахи Вінниччини» (2008 р.), монографію «Екологічна безпека Вінниччини» (2008 р.), книгу «Екомережа Вінницької області» (2011 р.), «Заповідна справа. Практикум» (2011 р.), альбом «Визначні пам'ятки Вінниччини» (2011 р.), монографію «Збалансований розвиток екомережі Поділля: стан, проблеми, перспективи» (2012 р.).

Волинська ОО ВЕЛ видала навчальні посібники екологічного спрямування «Рекреаційні комплекси» (2008 р.), «Екологічний туризм» та «Лікарські рослини Полісся з основами фітотерапії» (2009 р.).

Силами Севастопольської МО ВЕЛ підготовлено екологічні плакати «Природа Севастополя. Красная книга» (2005 р.), «Бентосные животные Черного моря: знай и береги!», «Сохрани мир дельфина» (2009 р.).

Контакти Всеукраїнської екологічної ліги:

Україна, 01033, м. Київ,
вул. Саксаганського, 30-В, оф. 33
Тел./факс: +38 (044) 289-31-42
+38 (099) 055-47-39
E-mail: vel@ecoleague.net
<http://www.ecoleague.net>